

VẤN ĐỀ CHỦ QUYỀN BIỂN ĐẢO

ĐẢO LÝ SƠN

TRẦN THỊ PHƯỢNG *

Lý Sơn (cg. Cù Lao Ré), huyện đảo của tỉnh Quảng Ngãi, nằm về phía đông bắc, cách đất liền khoảng 30km. Vị trí Tọa độ: từ 15° 32'04" đến 15°38'14" vĩ độ Bắc, từ 109° 05'04" đến 109°14'12" kinh độ Đông.

Lý Sơn gồm 2 đảo: đảo Lớn (Lý Sơn hay Cù Lao Ré), vì ở đây có nhiều cây ré (một loài thực vật mọc hoang); đảo Bé nằm ở phía tây bắc đảo Lớn (Cù Lao Bờ Bãi) và hòn Mù Cu ở phía đông nam đảo Lớn. Huyện đảo Lý Sơn gồm 3 xã: An Vĩnh, An Hải và An Bình với diện tích khoảng 10km². Huyện Lý Sơn kết nối với tỉnh Quảng Ngãi chủ yếu bằng đường biển qua cửa Sa Kỳ.

Ảnh: Một góc Đảo Lý Sơn
Nguồn: Tác giả

Điều kiện tự nhiên: ngoài những đặc điểm chung là khí hậu nhiệt đới gió mùa ở vùng đồng bằng ven biển, Lý Sơn còn có đặc điểm riêng là dễ khô hạn về mùa nắng, thiếu nước ngọt để sinh hoạt, chịu nhiều giông bão về mùa mưa.

Lý Sơn là vùng biển có sự đa dạng sinh học cao, hệ sinh thái gồm có: 6 loài thảm cỏ biển, phân bố gần như toàn bộ vùng biển nông ven đảo; 85 loài san hô thuộc 10 giống và 5 họ trong đó đảo Lớn có 49 loài, đảo Bé có 20 loài; 45 loài động vật thân mềm, một số loài được ghi trong *Sách Đỏ Việt Nam*.

Quá trình hình thành và phát triển của đảo Lý Sơn bắt nguồn từ sự kiến tạo địa chấn với sự phun trào nham thạch của núi lửa cách đây khoảng 25 - 30 triệu năm trước, trên đảo phát hiện có 5 ngọn núi lửa đã tắt được gọi là Ngũ Linh gồm: núi Thới Lới, núi Giếng Tiên, hòn Vung, hòn Sỏi, hòn Tai, trong đó núi Thới Lới là lớn nhất. Sự phun trào và tắt đi của núi lửa đã tạo cho nơi đây Lý Sơn những thắng cảnh kỳ vĩ với các vách đá, mái đá, hang động,... như: vách đá hang Câu, cổng Tò Vò, miệng Giếng Tiên và miệng Thới Lới. Ngoài ra, còn tạo cho bề mặt đảo một lớp đất bazan màu mỡ thích hợp cho nhiều loại cây trồng.

* ThS - Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam, Email: tranphuong7990@gmail.com

Về văn hóa, qua các cuộc khai quật khảo cổ học cho thấy Lý Sơn còn hai di tích thuộc văn hóa Sa Huỳnh là Xóm Ốc và Suối Chinh cách đây khoảng 2.500 - 3.000 năm; tiếp đến là văn hóa Chăm Pa có niên đại cách đây khoảng 2.000 năm kéo dài đến thế kỷ 16 - 17 với dấu ấn là các đền thờ nữ thần Thiên Y Ana, đền thờ Bà,...; kế tục văn hóa Chăm Pa là văn hóa của người Việt, từ cuối thế kỷ 16 người dân làng An Vĩnh, An Hải ra khai thác và sinh sống trên đảo.

Kinh tế trên đảo chủ yếu là nông - ngư nghiệp, trên đảo không trồng được lúa chỉ trồng các loại cây lương thực khác như ngô, đậu, khoai mì,... Từ khoảng năm 1960, hành tỏi được trồng phổ biến vì thích hợp với thổ nhưỡng và khí hậu. Đây cũng là một trong những đặc sản nổi tiếng của tỉnh Quảng Ngãi được xác lập kỷ lục Việt Nam. Tuy nhiên việc khai thác cát ven bờ để trồng hành, tỏi làm ảnh hưởng đến môi trường và sinh thái trên đảo. Năm 2014, hai xã An Vĩnh và An Hải (thuộc đảo Lớn) đã được cung cấp điện lưới quốc gia. Năm 2016, 116 hộ dân trên xã đảo An Bình (đảo Bé) được Công ty Điện lực Quảng Ngãi chính thức cấp điện. Việc cung cấp điện góp phần nâng cao đời sống của người dân trên đảo.

Năm 2007, tỉnh Quảng Ngãi đã khai trương tuyến du lịch “Biển đảo Lý Sơn” với các điểm du lịch theo các tuyến: Chùa Hang, Đình làng

An Hải, Chùa Đục, Miệng núi lửa, di tích lịch sử Hải đội Hoàng Sa - Trường Sa, Âm Linh tự và một số nhà cổ. Mỗi năm Lý Sơn đón trung bình gần 50 nghìn lượt khách đến tham quan, du lịch khám phá tìm hiểu về lịch sử, con người, văn hóa đặc sắc của cư dân miền biển; đến đây du khách sẽ được thưởng thức các món hải sản và đặc sản gói tỏi, gói cá cơm, rong biển trộn (rau cum cúm), cháo nhum (câu gai),...

Ngoài những giá trị về thắng cảnh và du lịch, Lý Sơn còn được biết đến là nơi lưu lại nhiều bằng chứng lịch sử về chủ quyền của Việt Nam đối với hai quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa. Tiêu biểu là “Lễ Khao lề thế lính Hoàng Sa” - gắn liền với hải đội Hoàng Sa có từ thời Nhà Nguyễn. Những bằng chứng vật thể và phi vật thể còn lưu lại hàng trăm năm qua tại Lý Sơn đã chứng tỏ Hoàng Sa và Trường Sa là một phần lãnh thổ thiêng liêng, không thể tách rời của Tổ quốc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Thanh Hằng, *Đảo Lý Sơn xưa và nay*, Nxb. Tài nguyên - Môi trường và Bản đồ Việt Nam, 2017.
- [2] Lê Trọng, *Đảo Lý Sơn với đại dương và biển đảo Việt Nam*, Nxb. Tài nguyên - Môi trường và Bản đồ Việt Nam, 2018.
- [3] Lê Trọng, *Lý Sơn - Đảo du lịch lý tưởng*, Nxb. Tài nguyên - Môi trường và Bản đồ Việt Nam, 2018.
- [4] <https://www.quangngai.gov.vn>